

П. Л. Лисянський

orcid.org/0000-0003-3997-9335

доктор філософії з політичних наук,

доцент кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»,

директор ГО «Інститут стратегічних досліджень та безпеки»,

докторант Інституту політичних і етнонаціональних досліджень

імені І. Ф. Кураса Національної академії наук України

В. А. Ястребова

orcid.org/0000-0002-0757-2090

директор ГО «Східна правозахисна група»,

докторант Інституту політичних і етнонаціональних досліджень

імені І. Ф. Кураса Національної академії наук України

ДІАСПОРА ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вступ. Українська діаспора є одним із найбільших і найвпливовіших поза межами національної держави етнополітичних утворень у світі. За різними оцінками, сьогодні за кордоном проживає від шести до семи мільйонів громадян та осіб українського походження, найбільше у країнах Європейського Союзу, США та Канаді. Внаслідок нових хвиль еміграції, спричинених подіями 2014 року та особливо повномасштабним вторгненням Російської Федерації у 2022 році, чисельність та роль діаспорних спільнот істотно зросли. Вони перетворилися на значний політичний і безпековий фактор, здатний впливати як на міжнародне становище України, так і на внутрішні процеси. Актуальність дослідження зумовлена тим, що українська діаспора виконує водночас функцію потужного ресурсу й потенційного виклику. З одного боку, вона мобілізує фінансову та гуманітарну допомогу, здійснює лобіювання інтересів України в урядах і парламентах країн перебування, формує позитивний імідж держави засобами культурної та освітньої дипломатії, а також активно веде інформаційну боротьбу проти російської пропаганди. З іншого боку, у межах діаспори існує фрагментація політичних орієнтацій, ризик поширення проросійських наративів, можливість зовнішніх маніпуляцій і виникнення напруженості між «внутрішніми» та «зовнішніми» політичними елітами у визначенні стратегічних пріоритетів України. Попри значний обсяг досліджень, у науковому дискурсі переважає аналіз діаспори як культурного чи соціального явища, тоді як її вплив на політичні процеси та національну безпеку залишається недостатньо вивченим. Це створює потребу у комплексному підході, що поєднує політичну науку, безпекознавство та міжнародні відносини. Метою статті є виявлення можливостей та викликів, які формує українська діаспора для національної безпеки, а також розробка практичних рекомендацій щодо інтеграції її потенціалу в державну політику.

Серед вітчизняних учених процеси формування української діаспори та її роль у збереженні ідентичності й підтримці України в умовах викликів сучасності досліджувалися доволі ґрунтовно. Однією з дослідниць цього напрямку є Любов Отрошко. У своїй статті «Закордонне українство країн Європи та Північної Америки у протистоянні збройній агресії Російської Федерації супроти України» (Отрошко, 2022) авторка підкреслила вагомий внесок українських громад у Європі та Північній Америці після повномасштабного вторгнення РФ. Нею охарактеризовано, як діаспора мобілізувалася на інформаційну, дипломатичну, фінансову, гуманітарну, військову й культурну діяльність, підтримуючи українську державність та етнокультурний простір. Анастасія Сімахова та Ілля Церковний. У своїй статті (Сімахова, Церковний 2022) вони проаналізували масштаби української міграції та кількість зареєстро-

ваних біженців у країнах Європи, зокрема в Польщі. Автори визначили позитивні та негативні чинники воєнної міграції, окреслили роль діаспори у процесі адаптації українців за кордоном та підкреслили необхідність державних програм, спрямованих на повернення мігрантів після завершення війни. Також серед Українських науковців, які досліджують феномен української діаспори, важливе місце займає Олександр Музичко. У своєму курсі «Історія української діаспори» (Музичко 2021) він розкрив основні тенденції розвитку закордонних частин українського етносу від витоків до сьогодення, поєднавши теоретико-методологічний рівень із конкретно-історичним аналізом. Значна увага приділена історіографії, джерельній базі та міждисциплінарним зв'язкам теми з соціологією, етнологією, культурологією й політологією. Серед сучасних дослідників української діаспори варто відзначити Яну Гаргаун, яка у своїй статті «Українська діаспора: вплив на творення глобального українського простору» (Гаргаун 2023) акцентує на ролі закордонних українців у формуванні національної ідентичності та позитивного іміджу України за кордоном. Також серед дослідників цієї наукової проблематики слід згадати науковців зарубіжного середовища, так Dr. Guita Houran у своїй статті «Diasporas' Transnational Humanitarian and Political Engagements in Times of War: The Case of Ukrainian Women in Lebanon» (Dr. Guita Houran, 2024) підкреслює роль українців за кордоном після 24 лютого 2022 року. Автор підкреслює, що українські громади, як і інші діаспори в умовах криз, активно долучилися до гуманітарної та політичної підтримки своєї Батьківщини. Ieva Birka у своїй статті «Переосмислення дипломатії діаспори після війни Росії проти України» аналізує, як повномасштабне вторгнення Росії в Україну вплинуло на теоретичні підходи до поняття «дипломатія діаспори». Авторка пропонує модель «квадратичного зв'язку», що включає країну походження, країну проживання, відповідні діаспори та міжнародних акторів.

Постановка проблеми. Українська діаспора є одним із найбільших та найвпливовіших поза межами держави утворень, здатних безпосередньо впливати на політичні процеси та національну безпеку. Після початку повномасштабної агресії Російської Федерації у 2022 році питання ролі закордонного українства набуло особливої актуальності, адже діаспора стала не лише гуманітарним і фінансовим донором, а й важливим політичним актором на міжнародній арені. Водночас її діяльність має подвійний характер: вона відкриває широкі можливості для посилення міжнародної підтримки України, але також створює низку ризиків, пов'язаних із фрагментацією громад, зовнішніми маніпуляціями та конкуренцією між внутрішніми й зовнішніми елітами. Попри значний науковий доробок, більшість досліджень діаспори акцентують переважно на культурно-історичному вимірі, тоді як безпековий та політичний аспекти її впливу залишаються недостатньо опрацьованими. Немає системного аналізу того, як саме діаспорні організації формують лобістські кампанії у країнах перебування, впливають на міжнародні рішення, створюють інформаційні мережі чи беруть участь у дипломатії громадського рівня. Відкритим залишається і питання взаємодії державних інституцій України з діаспорними структурами: чи є ця взаємодія ефективною, чи забезпечує вона узгодженість інтересів і чи використовується потенціал діаспори як стратегічного ресурсу. Додатковим викликом є те, що українські громади за кордоном перебувають у полі зору російських спецслужб (Главком, 2019) та прокремлівських структур, які намагаються впливати на їхню активність через інформаційні атаки, фінансові інструменти або поширення дезінформації. Це створює загрозу не лише для збереження єдності діаспори, але й для національної безпеки України загалом (Sestry, 2025). Таким чином, проблема полягає у відсутності комплексного міждисциплінарного дослідження, яке б дозволило оцінити як можливості, так і ризики діаспорного впливу, а також виробити алгоритми ефективної співпраці держави з українськими громадами за кордоном у політичній та безпековій площині.

Актуальність дослідження. В умовах повномасштабної війни Російської Федерації проти України питання національної безпеки набуло безпрецедентного значення. Одним із чинників, що істотно впливає на її забезпечення, є діяльність української діаспори, яка налічує мільйони осіб у Європі, Північній Америці та світі загалом. Діаспора не лише стала гуманітарним і фінансовим донором, а й перетворилася на важливого суб'єкта політичних процесів, здатного впливати на ухвалення рішень у країнах перебування, формувати міжнародний імідж

України, мобілізувати громадську думку та забезпечувати зовнішньополітичну підтримку. Саме тому системне вивчення потенціалу й ризиків, які формує закордонне українство, є критично важливим для розробки ефективних стратегій безпеки. Актуальність дослідження також зумовлена тим, що діаспора діє у двовимірному просторі: з одного боку – як ресурс підтримки на міжнародному рівні, а з іншого – як об'єкт зовнішніх маніпуляцій і дезінформаційних атак. У сучасних умовах російські спецслужби намагаються використовувати діаспорні мережі для поширення деструктивних наративів, розколу громадської думки та послаблення єдності українців за кордоном. Це створює прямі виклики для інформаційної, політичної та соціальної безпеки України. Таким чином, дослідження впливу української діаспори на політичні процеси та національну безпеку є не лише теоретично важливим, а й практично необхідним для вироблення державної політики, спрямованої на максимальне використання її потенціалу і мінімізацію ризиків у сфері національної безпеки.

Метою статті є комплексне дослідження ролі української діаспори у контексті національної безпеки України з урахуванням нових викликів, що постали після повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році. У роботі передбачається виявити, яким чином діаспорні спільноти Європи та Північної Америки впливають на політичні процеси як усередині України, так і на міжнародній арені, які механізми вони використовують для мобілізації підтримки, формування позитивного іміджу держави та лобіювання її інтересів у країнах перебування. Стаття має на меті не лише показати потенціал діаспори як стратегічного ресурсу, але й окреслити загрози, пов'язані з фрагментацією громад, зовнішніми маніпуляціями (Лисянський, Ястребова, 2025) та інформаційними атаками, що здатні підірвати єдність і зменшити ефективність її діяльності. У підсумку дослідження спрямоване на вироблення науково обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій щодо інтеграції діаспори в державну політику та розробки алгоритмів співпраці, які дозволять максимально використати її можливості для зміцнення національної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Українська діаспора є одним із найбільших і найвпливовіших етнокультурних утворень поза межами національної держави, що має безпосередній вплив на політичні процеси, міжнародну підтримку та національну безпеку України. Від перших хвиль еміграції XIX–XX століть до сучасності українці формували громади в різних країнах світу, зберігаючи національну ідентичність, культуру та політичну солідарність із Батьківщиною. Особливо значущою ця роль стала після 2014 року, а з початком повномасштабної війни у 2022 році діаспора перетворилася на потужний фактор міжнародного впливу, здатний мобілізувати ресурси, формувати громадську думку та здійснювати адвокацію інтересів України на глобальному рівні.

Географічно українська діаспора сконцентрована у країнах Європи та Північної Америки. Найбільші громади існують у США, Канаді, Польщі, Німеччині та Чехії. Якщо традиційні діаспорні осередки формувалися десятиліттями, то новітні хвилі еміграції після 2014 року та особливо після вторгнення 2022 року радикально змінили структуру й масштаби діаспорних мереж. За оцінками, кількість українців за кордоном сьогодні перевищує сім мільйонів, і значна частина цієї спільноти зберігає активний зв'язок із Україною. Вони виступають не лише як культурні амбасадори, але й як політичні та безпекові суб'єкти, які здатні впливати на рішення урядів держав перебування, підтримувати національні інтереси та формувати імідж України у світі.

Форми впливу діаспори на політичні процеси є різноманітними. Передусім це фінансова підтримка: українські громади організовують масштабні благодійні збори коштів, створюють фонди для підтримки армії, медичних програм і біженців. Лише за перший рік повномасштабної війни діаспорні організації у США та Канаді зібрали сотні мільйонів доларів для потреб Збройних сил України та гуманітарних програм. Іншою формою впливу є інформаційна діяльність. Українці за кордоном активно організовують мітинги й демонстрації, створюють інформаційні кампанії у соціальних мережах, протидіють російській дезінформації, поширюють правду про війну та злочини агресора. Важливою складовою виступає культурна дипломатія: через фестивалі, освітні програми, українські школи за кордоном діаспора поширює знання про українську культуру та історію, тим самим зміцнюючи позитивний імідж

держави. Нарешті, значну роль відіграє лобістська діяльність. Українські громади працюють із парламентарями та урядовцями, формують санкційний порядок денний, впливають на рішення щодо постачання зброї та фінансової підтримки України.

Цей спектр діяльності відкриває великі можливості для держави. Діаспора стала мобілізатором міжнародної підтримки України, носієм демократичних цінностей і каталізатором інтеграційних процесів. Її зусилля допомагають формувати позитивний імідж України у світі, створюють передумови для розширення співпраці з міжнародними організаціями та інвесторами, сприяють розвитку публічної дипломатії та розширенню міжнародної коаліції проти агресора. Водночас, поряд із цими можливостями, існують і ризики. Серед них – фрагментація діаспорних організацій, різні політичні орієнтації окремих груп, конкуренція між «внутрішніми» та «зовнішніми» елітами. Деякі громади схильні підтримувати різні політичні сили в Україні, що може створювати напруження у внутрішньополітичних дискусіях.

Особливої уваги заслуговує діяльність російських спецслужб, які системно намагаються послабити єдність української діаспори та дискредитувати її вплив (Інфо.Козятин, 2017). Використовуються різноманітні методи: створення псевдоорганізацій, поширення дезінформації через соціальні мережі та анонімні Telegram-канали, маніпуляції під час масових акцій протесту, провокування конфліктів у середовищі українських біженців у країнах Європи (Лисянський, Ястребова 2025). Часто вдаються до дискредитаційних кампаній, спрямованих на формування негативного образу українців за кордоном (Лисянський, Ястребова 2025), наприклад поширюючи фейки про «соціальний паразитизм» чи «загрозу культурі» у країнах перебування. Через проросійських активістів і контрольовані медіа Кремль намагається ослабити політичний потенціал українських громад, використовуючи методи інформаційно-психологічних операцій. Це створює додаткові загрози для інформаційної, соціальної та політичної безпеки України.

Конкретні приклади останніх років яскраво демонструють як можливості, так і ризики. У 2022–2023 роках українські громади у США, Канаді, Польщі, Німеччині організовували масові мітинги й акції протесту, лобіювали уряди своїх країн на користь санкцій проти Росії та постачання зброї Україні. Водночас російські інформаційні кампанії намагалися дискредитувати ці ініціативи, подаючи їх як «проплачені» або «організовані урядом». Українські діаспорні організації у Польщі й Чехії активно підтримували біженців, створювали центри допомоги, але паралельно російська пропаганда поширювала міфи про «зростання злочинності» серед українців. Ці випадки підтверджують необхідність розглядати діаспору не лише як ресурс, але й як об'єкт зовнішніх атак, що потребує захисту та інституційної підтримки з боку України.

З точки зору національної безпеки, українська діаспора виконує кілька важливих функцій. Вона забезпечує міжнародну мобілізацію проти агресії, створює потужний комунікаційний канал між Україною та зовнішнім світом, формує позитивний імідж держави і водночас допомагає протидіяти дезінформації. Проте при цьому зростає ризик використання діаспори як інструмента зовнішнього впливу, особливо у політичних і гуманітарних питаннях. Тому для України важливо розробити системну політику співпраці з діаспорними організаціями, яка передбачатиме не лише підтримку їхньої діяльності, але й захист від інформаційних та політичних атак.

Перспективним напрямом є інституціоналізація взаємодії держави з українськими громадами за кордоном. Необхідно створювати ефективні механізми координації, залучати діаспорні організації до розробки та реалізації програм у сфері безпеки, дипломатії та культурної політики. Важливо також розробити інструменти захисту діаспорних спільнот від атак спецслужб РФ, забезпечити їхню інформаційну підтримку, організувати системну роботу з протидії дезінформації. Використання діаспори як стратегічного ресурсу у глобальній політиці може значно посилити позиції України у світі, але це вимагає системного підходу й чіткої державної стратегії.

Отже, викладений матеріал показує, що українська діаспора водночас є потужним союзником у боротьбі за незалежність та об'єктом зовнішніх атак. Її вплив на політичні процеси й національну безпеку має двоїстий характер: з одного боку – підтримка й мобілізація, з ін-

шого – уразливість до маніпуляцій. Це вимагає від України виважених дій, спрямованих на зміцнення партнерства з діаспорою, мінімізацію ризиків і максимальне використання її потенціалу для захисту та розвитку держави.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що українська діаспора є потужним стратегічним ресурсом у сфері національної безпеки та міжнародної політики. Вона забезпечує гуманітарну, фінансову, культурну та дипломатичну підтримку, активно впливає на формування міжнародної громадської думки, лобіює інтереси України у парламентах і урядах країн перебування. У той же час вона є вразливою до зовнішніх атак, дезінформаційних кампаній та маніпуляцій з боку російських спецслужб і прокремлівських структур, що створює суттєві ризики для єдності діаспорних громад і стабільності політичних процесів. Діаспора виступає подвійним чинником: з одного боку – вона мобілізує ресурси й підтримку, з іншого – може стати мішенню для ворожих впливів, що використовуються для дестабілізації українського суспільства та міжнародного іміджу держави. Тому ключовим завданням є формування системної політики держави, спрямованої на інтеграцію діаспори в національну стратегію безпеки. Найважливішим висновком є потреба у створенні ефективного державного органу або інституції, яка би на постійній основі комунікувала з українськими громадами за кордоном, координувала їхні ініціативи, забезпечувала інформаційну підтримку й захист від зовнішніх атак. Такий орган міг би стати посередником між діаспорою та державними інституціями, сприяти виробленню узгоджених стратегій, підвищувати ефективність міжнародного лобізму та формувати єдину комунікаційну політику. Отже, подальше зміцнення взаємодії України з діаспорою має розглядатися як пріоритет державної політики. Лише через інституційно оформлений і постійний діалог можна максимально використати потенціал українців за кордоном та водночас мінімізувати ризики, пов'язані з зовнішнім втручанням. Створення спеціалізованого органу з питань діаспори стане запорукою стійкості України в умовах сучасних глобальних викликів та посилить її позиції у міжнародній спільноті.

Література

- Отрошко, Л. Закордонне українство країн Європи та північної Америки у протистоянні Збройній агресії російської Федерації супроти України. *Українознавство*, 2022. 4 (85), 230-246.
- Сімахова А. О., & Церковний, І. О. Міграційні процеси в Україні в умовах війни: соціальний аспект. *Економіка, управління та адміністрування*, 2022. 4 (102), 61-64. [https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)-61-64](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102)-61-64)
- Музичко, О. Є., Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Історія української діаспори. Методичні рекомендації. 2021. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/31271>
- Гаргаун, Я. Українська діаспора: вплив на творення глобального українського простору. *Старожитності Лукомор'я*, 2023. 3, 75-81. DOI: <https://doi.org/10.33782/27084116.2023.3.214>
- Hourani, G. "Diasporas' Transnational Humanitarian and Political Engagements in Times of War: Oghma Info Brief, том 3, № 1, 2024 року The Case of Ukrainian Women in Lebanon. DOI:10.6084/m9.figshare.25249879
- Birka, I. Thinking diaspora diplomacy after Russia's war in Ukraine *Space and Polity*, 2022. 26 (1), 53-61. <https://doi.org/10.1080/13562576.2022.2104632>
- Спецслужби РФ дезорієнтують українську діаспору в Росії. Главком. 2019. Електронне видання. URL: <https://glavcom.ua/columns/dmytrotymchuk/specsluzhbi-rf-dezorijentuyut-ukrajinsku-diasporu-v-rosiji-570324.html>
- «Хейт щодо українців – не та проблема, яку можна вирішити власною поведінкою. Відповідальність лежить на політиках і правоохоронцях». Сестри. Електронний ресурс. URL: <https://www.sestry.eu/statti/olena-babakova-heytschodo-ukrayinciv-ne-ta-problema-yaku-mozhna-virishiti-vlasnoyu-povedinkoyu-vidpovidalnist-lezhit-na-politikah-i-pravoohoroncyah>
- Лисянський П.Л., Ястребова В.А. Психологічні операції (psyop) як вплив на політичні процеси. Науковий журнал «Актуальні проблеми політики». 2025. № 75. С. 65-72. <https://doi.org/10.32782/app.v75.2025.9>
- І ще одна війна: спецслужби Росії «валять» українську діаспору в країнах Європи. Козятин.Інфо. Електронний ресурс. 2017. URL: <https://kozyatyn.info/Podii/i-sche-odna-viyna-spetssluzhbi-rosiyi-valyat-ukrayinsku-diasporu-v-kra-10655214.html>
- Лисянський П.Л., Ястребова, В.А. Конструювання образу внутрішнього ворога як інструмент ідеологічної мобілізації в авторитарних політичних режимах Науковий журнал. *Регіональні студії*, 2025. 42.
- Лисянський, П. Л., & Ястребова, В. А. Політична лояльність через ідеологічний тиск у пострадянських авторитаріях: трансформація механізмів у XXI столітті. *Український політико-правовий дискурс*, 2025. 13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15885379>

References

- Otroshko, L. (2022). Zakordonne ukrains'tvo krain Yevropy ta Pivnichnoi Ameryky u protystoyanni zbroinii ahresii Rosiiskoi Federatsii suproty Ukrainy [The Ukrainian diaspora of Europe and North America in confronting the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine]. *Ukrainoznavstvo*, 4(85), 230–246. [in Ukrainian]
- Simakhova, A. O., & Tserkovnyi, I. O. (2022). Migrantsiini protsesy v Ukraini v umovakh viiny: sotsial'nyi aspekt [Migration processes in Ukraine in wartime: the social aspect]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, 4(102), 61–64. [https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)-61-64](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102)-61-64) [in Ukrainian]
- Muzychko, O. Ye. (2021). Istoriia ukrains'koi diaspori. Metodichni rekomendatsii [History of the Ukrainian diaspora. Methodical recommendations]. Odesa I. I. Mechnikov National University. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/31271> [in Ukrainian]
- Harhaun, Ya. (2023). Ukrains'ka diaspora: vplyv na tvorennia hlobal'noho ukrains'koho prostoru [The Ukrainian diaspora: influence on the creation of the global Ukrainian space]. *Starozhytnosti Lukomor'ia*, 3, 75–81. <https://doi.org/10.33782/27084116.2023.3.214> [in Ukrainian]
- Hourani, G. (2024). Diasporas' transnational humanitarian and political engagements in times of war: The case of Ukrainian women in Lebanon. *Oghma Info Brief*, 3(1). <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.25249879>
- Birka, I. (2022). Thinking diaspora diplomacy after Russia's war in Ukraine. *Space and Polity*, 26(1), 53–61. <https://doi.org/10.1080/13562576.2022.2104632>
- Hlavkom. (2019). Spetssluzhby RF dezorientuiut' ukrains'ku diasporu v Rosii [Russian special services disorient the Ukrainian diaspora in Russia]. Retrieved from <https://glavcom.ua/columns/dmytrotymchuk/specsluzhbi-rf-dezorijentuyut-ukrajinsku-diasporu-v-rosiji-570324.html> [in Ukrainian]
- Sestry. (2023). Kheyt shchodo ukraintsiv – ne ta problema, yaku mozha vyrishyty vlasnoiu povedinkoiu. Vidpovidal'nist' lezhyt' na politykakh i pravookhorontsiakh [Hate towards Ukrainians is not a problem that can be solved by behavior. Responsibility lies with politicians and law enforcement]. Retrieved from <https://www.sestry.eu/statti/olena-babakova-hey-t-shchodo-ukrayinciv-ne-ta-problema-yaku-mozhna-virishiti-vlasnoyu-povedinkoyu-vidpovidalnist-lezhit-na-politikah-i-pravookhoroncyah> [in Ukrainian]
- Lysianskyi, P. L., & Yastrebova, V. A. (2025). Psykholohichni operatsii (PSYOP) yak vplyv na politychni protsesy [Psychological operations (PSYOP) as an influence on political processes]. *Aktual'ni problemy polityky*, 75, 65–72. <https://doi.org/10.32782/app.v75.2025.9> [in Ukrainian]
- Koziatyn.info. (2017). I shche odna viina: spetssluzhby Rosii «valiāt» ukrains'ku diasporu v krainakh Yevropy [Another war: Russian special services “crush” the Ukrainian diaspora in European countries]. Retrieved from <https://koziatyn.info/Podii/i-sche-odna-viyna-spetssluzhbi-rosiyyi-valyat-ukrayinsku-diasporu-v-kra-10655214.html> [in Ukrainian]
- Lysianskyi, P. L., & Yastrebova, V. A. (2025). Konstruiuvannia obrazu vnutrishnoho voroha yak instrument ideolohichnoi mobilizatsii v avtokratychnykh politychnykh rezhymakh [Constructing the image of the internal enemy as a tool of ideological mobilization in autocratic political regimes]. *Rehional'ni studii*, 42. [in Ukrainian]
- Lysianskyi, P. L., & Yastrebova, V. A. (2025). Politychna loial'nist' cherez ideolohichniy tisk u postsovietskykh avtokratiakh: transformatsiia mekhanizmiv u XXI stolitti [Political loyalty through ideological pressure in post-Soviet autocracies: transformation of mechanisms in the 21st century]. *Ukrains'kyi polityko-pravovyi dyskurs*, 13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15885379> [in Ukrainian]

Анотація

Лисянський П. Л., Ястребова В. А. Діаспора та національна безпека: можливості та виклики для України. – Стаття.

У статті досліджується феномен української діаспори як одного з ключових зовнішніх чинників, що впливають на політичні процеси та національну безпеку України. Українська діаспора, яка є однією з найбільших у світі, сформувалася в кілька етапів – від класичних хвиль еміграції XIX–XX ст. до масового виїзду після 2014 року та особливо після початку повномасштабної агресії РФ у 2022 році. Зростання чисельності українських громад у країнах Європи та Північної Америки призвело до якісного посилення їхньої політичної ролі, що проявляється як у підтримці України на міжнародній арені, так і у внутрішніх політичних процесах. Визначено ключові напрями впливу діаспори: фінансова та гуманітарна допомога, лобювання інтересів України в урядах і парламентах країн перебування, формування позитивного іміджу держави через культурну та освітню дипломатію, інформаційні кампанії у медіа й соціальних мережах. Окремо акцентовано увагу на ролі діаспори у формуванні санкційної політики щодо Росії, мобілізації міжнародної підтримки для постачання озброєнь та відстоюванні європейського курсу України. Разом із тим проаналізовано й виклики, що супроводжують цей процес. Серед них – фрагментованість політичних позицій у різних діаспорних середовищах, можливість зовнішнього маніпулювання та використання проросійських наративів у частині локальних громад,

а також напруження між «зовнішніми» і «внутрішніми» елітами у визначенні стратегічних пріоритетів держави. Окремо підкреслюється уразливість діаспорних спільнот у Європі, які стають об'єктом інформаційних атак та спецоперацій РФ, спрямованих на дискредитацію українців і підлив міжнародної підтримки. У статті окреслюються можливості для інтеграції потенціалу діаспори у національну стратегію безпеки України. До перспективних напрямів віднесено: створення механізмів інституційної взаємодії держави з діаспорними організаціями, формування спільних комунікаційних платформ для боротьби з дезінформацією, розширення освітніх і культурних програм, що сприяють зміцненню національної ідентичності за кордоном. Наголошується, що діаспора може стати стратегічним ресурсом у сфері зовнішньої та внутрішньої політики за умови належної координації та протидії інформаційним і політичним загрозам. Зроблено висновок, що українська діаспора виступає водночас потужним інструментом підтримки та фактором ризику: її активність може значною мірою зміцнити позиції України у глобальному світі, але водночас потребує системного залучення та захисту від зовнішніх маніпуляцій.

Ключові слова: українська діаспора, політичні процеси, національна безпека, міжнародна підтримка, культурна дипломатія, інформаційний вплив, гібридна війна.

Summary

Lysianskyi P. L., Yastrebova V. A. Diaspora and national security: opportunities and challenges for Ukraine. – Article.

The article examines the phenomenon of the Ukrainian diaspora as one of the key external factors influencing political processes and national security of Ukraine. The Ukrainian diaspora, which is among the largest in the world, has been formed in several stages – from the classical waves of emigration of the 19th–20th centuries to the mass outflow after 2014 and especially after the start of Russia's full-scale aggression in 2022. The growing number of Ukrainian communities in Europe and North America has significantly strengthened their political role, manifested both in support of Ukraine on the international stage and in influencing internal political processes. The study identifies the main directions of diaspora influence: financial and humanitarian assistance, lobbying for Ukraine's interests in the governments and parliaments of host countries, shaping a positive image of the state through cultural and educational diplomacy, and information campaigns in the media and social networks. Particular attention is paid to the role of the diaspora in shaping sanctions policy against Russia, mobilizing international support for arms supplies, and defending Ukraine's European integration course. At the same time, the challenges accompanying this process are analyzed. These include the fragmentation of political positions within different diaspora communities, the possibility of external manipulation and the use of pro-Russian narratives in some local groups, as well as tensions between "external" and "internal" elites in defining the state's strategic priorities. Special emphasis is placed on the vulnerability of diaspora communities in Europe, which have become targets of information attacks and Russian special operations aimed at discrediting Ukrainians and undermining international support. The article outlines opportunities for integrating diaspora potential into Ukraine's national security strategy. Promising directions include creating mechanisms for institutional interaction between the state and diaspora organizations, developing joint communication platforms to counter disinformation, and expanding educational and cultural programs that strengthen national identity abroad. It is emphasized that the diaspora can become a strategic resource in both foreign and domestic policy, provided that proper coordination is ensured and information and political threats are countered. The conclusion highlights that the Ukrainian diaspora acts simultaneously as a powerful instrument of support and a potential risk factor: its activity can significantly strengthen Ukraine's global position, but at the same time requires systematic engagement and protection from external manipulation.

Key words: Ukrainian diaspora, political processes, national security, international support, cultural diplomacy, information influence, hybrid war.

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.10.2025

Дата публікації: 21.11.2025